

Sanda Amarandei
Andreea Borbély
Constantin Cioc

Educație plastică

Clasa a VII-a

Prezentarea manualului

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus 75 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri, simbolizate pe parcursul manualului astfel:

- activitate statică, de ascultare activă și de observare dirijată a unei imagini semnificative
- activitate animată, filmuleț sau scurtă animație
- activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Alte butoane folosite în varianta digitală:

- Cuprins
- Ecran complet
- Mod de afișare 2 pagini (tip carte)
- Mod de afișare pagină lată (pagină sub pagină)
- Mod de afișare digital responsive
- Mod de afișare comutare automată
- Notițe
- Ajutor
- Navigare către pagina precedentă
- Navigare către pagina următoare

Modern, perfect adaptat formării și dezvoltării de competențe, manualul le propune elevilor de clasa a VII-a un model didactic bazat pe învățarea prin *investigare, analiză și aplicații*.

Pe lângă abordarea conținuturilor specifice **educației plastice**, manualul pune în evidență, pentru fiecare temă, legătura disciplinei vizate cu alte domenii și cu realitatea cotidiană.

În acest fel, li se oferă elevilor posibilitatea de a conecta experiența personală, din orizontul apropiat, cu realitățile din domeniile artelor, designului etc.

Manualul este structurat în 5 unități de învățare

U1 Exprimarea artistică. Limbajul plastic

Portofoliu	30	Portofoliul de documentare
Lecția 1	12-15	Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului. Perspectiva liniară
Lecția 2	16-17	Obiect după natură
Lecția 3	18-19	Modelarea formelor și a texturilor prin valoare
Lecția 4	20-21	Natura artistică
Lecția 5	22-23	Prințului
Lecția 6	24-27	Efectul spațial al culorilor
Aprofundare	28-29	Intervenții artistice în mediul ambiental interior și exterior*
Resurse	30	
Evaluare	31	

U2 Tehnici specifice artelor plastice

Portofoliu	32	Strucțuri - artă sau non-artă?
Lecția 1	34-35	Mijloace de exprimare grafică. Valoarea în creion
Lecția 2	36-37	Mijloace de exprimare grafică. Valoarea în cărbune
Lecția 3	38-39	Mijloace de exprimare în pictură și în sculptură
Resurse	40	
Evaluare	41	

Structura unității de învățare: lecții de predare-învățare

2 Mijloace de exprimare grafică. Valoarea în cărbune

Recapitulare Studierea și aplicarea tehnicilor grafice reprezintă o componentă de bază în învățarea și dezvoltarea competențelor artistice. Din lungă vreme, oamenii au contribuit la creșterea nivelului de imaginație, originalitate și creativitate. Desigur că cărbunele este un tehnic și pe care îl folosim în mod obișnuit în viața de zi cu zi, pentru a obține hârtie de igienă, săpun, săpun de toaletă și altele.

Conexiune Compară o fotografie alb-negru și două imagini colorate și descrie asemănările dintre ele. Desenează în cărbune printr-un comparativ cu fotografia în alb-negru, pentru că se concentrează pe esența formelor și pe contrastul puternic dintre lumini și umbre.

Descoper Prin intermediul exprimării grafice, artiștii pot să creeze opere care reflectă nu numai ceea ce văd, dar și ceea ce simt și gândesc. Mijloacele de exprimare grafică le oferă acestora posibilitatea de a interpreta realitatea și de a-și manifesta personalitatea, experiențele și emoțiile, grup-o varietate infinită de abordări artistice.

Cărbunele este unul dintre primele instrumente folosite de om pentru a reprezenta realitatea pe o suprafață plană. De-a lungul istoriei, cărbunele a fost folosit în numeroase perioade stilistice, incluzând în desenele renașterii sau desenele impresioniste. Prin versatilitatea sa, cărbunele se preiază la diferite stiluri și genuri artistice, de la schițe expresive și portrete realizate până la picturi supra-realiste și compoziții abstracte. Cărbunele continuă să fie un mijloc de exprimare grafică apreciat pentru versatilitatea sa, fiind folosit ca tehnică de sine stătătoare sau în combinație cu alte tehnici.

Cărbunele, ca instrument de desen, se prezintă sub diferite forme.

Cărbune natural	Cărbune presat	Creioane cu mină de cărbune

Cărbunele natural este moale din punctul de vedere al consistenței materiale și aderă ușor la suprafața hârtii, cartonului sau pânzei, ceea ce îl face ideal pentru schițe inițiale.

Cărbunele presat este specializat pentru posibilități variate de a produce linii sau valori întinse și înțușcate. Această particularitate îl face potrivit pentru a crea detalii bine definite și umbre puternice.

Creioanele cu mină de cărbune oferă mai multă precizie și control, permițând tăierea de linii fine și detaliate.

În contextul desenului în cărbune, valoarea se referă la distribuția și variația tonurilor pentru evidențierea lumii și a umbrilor. Controlul asupra presiunii cărbunelui permite obținerea de valori diferite. Cărbunele este cunoscut pentru capacitatea sa de a produce o gamă largă de valori, de la gri deschis la negru intens. Cărbunele se estompează ușor, permițând trecerea subtilă dintre tonuri și obținerea unor efecte desolante de luminare și obscuritate, care adaugă profunzime spațială și o notă de realism desenului.

Mijloace de exprimare grafică. Valoarea în cărbune

Pentru a obține o reprezentare cât mai apropiată de realitate cu ajutorul valorilor în cărbune, ține cont de următoarele etape:

- Alege cărbunele în funcție de preferințe și de subiectul lucrării (cărbune natural moale, cărbune presat sau creioane cu mină de cărbune).
- Stabilește unde se află sursa de lumină, pentru determinarea zonelor luminate și a celor întușcate.
- Schițează forma generală în care se înscriu elementele lucrării, apoi trasează contururile elementelor componente.
- Identifică zonele de lumină și de umbră, stabilind o serie de tonuri, de la cel mai deschis la cel mai închis.
- Aplică valoarea prin folosirea diverselor tehnici de hășurare (trăsarea de linii paralele pe forma, unidirecționale sau pluri-direcționale, intersectate sau suprapuse). Varietatea presiunii aplicată pe cărbune, pentru a obține linii mai groase sau mai groase. Adaugă straturi suplimentare de cărbune, pentru a obține o varietate de valori, pentru a evidenția umbrele sau pentru a pune în valoare anumite detalii. Folosește guma plastică, estompa sau un material textil pentru evidențierea zonelor de lumină și pentru diversificarea contrastului și a adâncirii în desenul tău.
- Folosește un ștergător pentru a face în detaliu subțiri și uniforme pentru a proteja și a păstra aceste lucrări, astfel desenele sau schițele realizate în cărbune se pot deteriora.

În concluzie, desenul în cărbune oferă ocazia de a dezvoltă abilități tehnice diversificate și încercarea concentrarea, precizia și răbdarea. Prin intermediul acestor tehnici, se poate transmite vizual o mare varietate de idei, emoții și mesaje.

Aplic

Portretul colegii tale/telegului tău de bancă
Realizează un desen în cărbune, privind cu atenție portretul colegii/telegului de bancă. Observă și trasează și expresia feței, dar și detaliile distinctive.
Utilizează cărbunele pentru a schița formă generală a feței. Încearcă să surprinzi proporțiile corecte. Observă linia maxilarului, forma ochilor, a nasului și a gurii.
Stabilește cum sunt proiectate umbrele și cum se reflectă lumina pe suprafața feței sale. Folosește cărbunele pentru a crea contrast între zonele de lumină și cele de umbră.
Adaugă detalii pentru a obține o reprezentare cât mai fidelă și expresivă, care să reflecte valoarea sa artistică.

Coloarea de evaluare și de întărire

Polsoarea tehnicilor grafice a desenului în cărbune	Schițarea și reprezentarea proporțiilor elementelor portretului	Realizarea unei linii și a umbrilor prin valoarea în cărbune	Detalierea și expresivitatea lucrării

Portofoliu

Realizează schițe în cărbune ale portretelor membrilor familiei tale. Adaugă schițele la portofoliu.

Structura lecției: Un parcurs de învățare coerent și eficient, în 6 pași didactici

Recapitulare

Această secvență permite recapitularea unor cunoștințe învățate anterior la ora de educație plastică.

Conexiune

Elevul își pune primele întrebări referitoare la ceea ce urmează să descopere în noua lecție.

Descoper

În această secțiune se regășesc noțiunile necesare dezvoltării competențelor asumate prin programa școlară.

Cele cinci unități de învățare tratează aspecte caracteristice disciplinei, stabilind o relație unitară între persoană, artă și societate. Integrarea proiectelor și a metodelor complementare, la începutul fiecărei unități, oferă o viziune de ansamblu asupra tematicii, stimulează curiozitatea și creativitatea elevilor.

Manualul include informații despre noi tehnici artistice, materiale și metode de lucru, precum și despre curente artistice actuale. Lecția *Intervenții artistice în mediul ambiental interior și exterior** aprofundează, pentru cei dornici să afle mai multe despre tendințe actuale, aspecte esențiale ale artei contemporane, oferindu-le elevilor ocazia de a înțelege mai bine impactul artei moderne neconvenționale asupra societății.

U3 Compoziția plastică

Investigarea	42	Conceptul de mișcare în artă
Lecția 1	44-45	Principii compoziționale. Compoziția plastică cu mai multe centre de interes
Lecția 2	46-47	Compoziția statică
Lecția 3	48-49	Compoziția dinamică
Lecția 4	50-53	Compoziția decorativă și principiile decorative
Recapitulare	54	
Evaluare	55	

U4 Evoluția artei românești

Studiu de caz	56	Promovarea artei și a meșteșugurilor tradiționale non-școlare
Lecția 1	58-59	Preistorie, Antichitate, Evul Mediu
Lecția 2	60-61	Renășterea, Baroc, Romantism, Realism
Lecția 3	62-63	Modernismul românesc în pictură
Lecția 4	64-65	Modernismul românesc în sculptură și în arhitectură
Lecția 5	66-67	Postmodernismul și contemporaneitatea
Recapitulare	68	
Evaluare	69	

U5 Proiecte și evenimente. Portofoliul de documentare

Studiu de caz	70	Interviu despre patrimoniul cultural
Lecția 1	72-73	Documentarea
Lecția 2	74-75	Realizarea și organizarea materialelor
Lecția 3	76-77	Prezentarea portofoliilor

recapitulare

Recapitulare

1. Privește imaginea de mai jos. Citește întrebările, apoi notează în caiet răspunsurile corecte.

2. Citește afirmațiile de mai jos, apoi notează, în caiet, varianta corectă de răspuns.

- Studiu după natură este folosit pentru ...
 - a. obținerea rapidă a unui element din natură,
 - b. asigurarea înțelgerii unui element din natură.
- Pictura în plan-ar se referă la ...
 - a. pictura realizată în aer liber,
 - b. pictura realizată în atelier.
- Natura artistică se mai numește ...
 - a. compoziție statică,
 - b. natură moartă.
- Peisajul și natura artistică sunt ...
 - a. tehnici ale artei vizuale,
 - b. genuri de reprezentare ale artelor vizuale.

3. Citește enunțurile de mai jos, apoi completează cu termenii corespunzători, astfel încât afirmațiile să fie corecte.

- a. Perspectiva poate fi redată pe un plan bidimensional prin ... valoare sau culoare.
- b. În vederea perspectivei lineare, linia care indică nivelul ochiului privitorului se numește ...
- c. Pe această se află ... care indică punctul de vedere al observatorului.
- d. Linia imaginară care ajută la construirea corectă a unui plan sau a unui obiect în perspectivă se numește ...

4. Privește reproducerea lucrărilor lui Claude Monet. Alege una dintre scenete și alcătuieste un text, de 5-10 rânduri, în care să descrii modalitatea prin care artistul redă adâncimea în lucrare.

În redactarea textului, ghidează-te după indicațiile de mai jos.

- Genul în care se închează imaginea;
- Descrierea subiectului;
- Recitarea adâncimii în imagine;
- Tipuri de perspectivă folosite;
- Alte observații personale.

5. Realizează un desen după un obiect la alegere. Folosește valoarea în creion pentru a reda tridimensionalitatea acestuia. Poți opta pentru hărușa unidirecțională, pluridirecțională, Tăcătoasă sau liberă. Pentru aceasta, vei avea în vedere următoarele criterii:

- desenarea obiectului;
- folosirea unui tip de hărușă, la alegere;
- folosirea liniei și a culorii;
- redarea volumetriei a obiectului.

evaluare

Evaluare

1. Citește afirmațiile de mai jos, apoi notează, în caiet, varianta corectă de răspuns.

- Studiu după natură este folosit pentru ...
 - a. obținerea rapidă a unui element din natură,
 - b. asigurarea înțelgerii unui element din natură.
- Pictura în plan-ar se referă la ...
 - a. pictura realizată în aer liber,
 - b. pictura realizată în atelier.
- Natura artistică se mai numește ...
 - a. compoziție statică,
 - b. natură moartă.
- Peisajul și natura artistică sunt ...
 - a. tehnici ale artei vizuale,
 - b. genuri de reprezentare ale artelor vizuale.

2. Citește enunțurile de mai jos, apoi completează cu termenii corespunzători, astfel încât afirmațiile să fie corecte.

- a. Perspectiva poate fi redată pe un plan bidimensional prin ... valoare sau culoare.
- b. În vederea perspectivei lineare, linia care indică nivelul ochiului privitorului se numește ...
- c. Pe această se află ... care indică punctul de vedere al observatorului.
- d. Linia imaginară care ajută la construirea corectă a unui plan sau a unui obiect în perspectivă se numește ...

3. Privește reproducerea lucrărilor lui Claude Monet. Alege una dintre scenete și alcătuieste un text, de 5-10 rânduri, în care să descrii modalitatea prin care artistul redă adâncimea în lucrare.

În redactarea textului, ghidează-te după indicațiile de mai jos.

- Genul în care se închează imaginea;
- Descrierea subiectului;
- Recitarea adâncimii în imagine;
- Tipuri de perspectivă folosite;
- Alte observații personale.

4. Realizează un desen după un obiect la alegere. Folosește valoarea în creion pentru a reda tridimensionalitatea acestuia. Poți opta pentru hărușa unidirecțională, pluridirecțională, Tăcătoasă sau liberă. Pentru aceasta, vei avea în vedere următoarele criterii:

- desenarea obiectului;
- folosirea unui tip de hărușă, la alegere;
- folosirea liniei și a culorii;
- redarea volumetriei a obiectului.

proiect

DEBATE

Artă / Non-artă

Pin / Cont

Street art – artă sau non-artă?

Debaterea este o metodă de învățare interactivă, care implică prezentarea și susținerea unor argumente în cadrul unui dialog structurat. Acest instrument didactic are multiple beneficii pentru elevi și contribuie la dezvoltarea unor abilități transferabile și utile în viața cotidiană.

Debaterea implică o conștientizare în prealabil, documentarea și înțelegerea subiectului abordat în discuție. Este o metodă care stimulează colaborarea între elevi, dezvoltând capacitatea de analiză și de evaluare a informațiilor într-un mod critic. Elevii învață să formuleze argumente solide și să susțină cu dovezi relevante. Participarea activă la dezbateri contribuie la formarea elevilor în abilitățile lor de comunicare și de argumentare.

Etape de realizare a unei dezbateri didactice

1. Anunțarea temei și formarea echipelor: Profesorul anunță tema dezbaterii: **Street art – Artă sau non-artă?** Împarte clasa în două echipe – pro și contra – și le prezintă elevilor formula dezbaterii. Fiecare echipă pregătește argumentele, care vor fi prezentate de către un elev desemnat.
2. Documentarea și pregătirea argumentelor: Ambele echipe se documentează și pregătesc argumentele, astfel:
 - echipa pro dezvoltă argumente pentru considerarea street art-ului o formă autentică de exprimare artistică și identifică exemple cu impact cultural și social;
 - echipa contra construiește argumente împotriva considerării street art-ului o formă de exprimare artistică și subliniază aspectele negative ale acesteia (de exemplu, lipsa conștientizării istoricului, caracterul efemer al acestor arte etc.).
3. Prezentarea argumentelor: Profesorul invită fiecare reprezentant să susțină argumentele în fațoarea și împotriva formei de exprimare artistică street art. După aceea, fiecare echipă prezintă prezența este de cinci minute.
4. Adăugarea de întrebări și schimburi de reguli între elevi: În această etapă, ceilalți elevi participă în adresarea întrebărilor reprezentanților echipelor și intervin cu reguli care să mențină dezbaterea. Reprezentanții echipelor răspund la întrebări și oferă clarificări sau argumente noi.
5. Încheierea dezbaterii și oferirea votului: Profesorul încurajează participarea la argumente aduse de ambele echipe și invită elevii să își exprime opinia prin vot, alegând echipa considerată cea mai convingătoare.
6. Anunțarea echipei câștigătoare: Profesorul anunță echipa câștigătoare în funcție de votul clasei și încheie dezbaterea, adresându-le la mulțumiri participării.

Fișă de autoevaluare

Comportament	Cu mine	Da	Parțial	Nu
Am cercetat domeniul învelit propus.				
Am pregătit argumentele.				
Am colaborat cu ceilalți colegi din echipă.				
Am prezentat argumentele.				
Am formulat întrebări, întrebări și răspunsuri la întrebările colegilor.				
Am participat la alegerea echipei câștigătoare, respectându-mi votul.				

Fișă de observare a activității și a comportamentului elevilor

Activitate	Comportament	Observații
Încheierea conștientă a domeniului de lucru		
Participarea la pregătirea argumentelor		
Comunicare și cooperare în echipă		
Înțelegerea și prezentarea argumentelor		
Formularea de întrebări, întrebări și răspunsuri la întrebările colegilor		
Exprimarea propriilor opinii în alegerea echipei câștigătoare		

1-a-z Dicționar de artă

În această secvență sunt definiți termeni noi, specifici artelor vizuale sau din domenii conexe.

Aplic

Aplicațiile presupun folosirea de tehnici și materiale diverse, specifice artelor plastice. Elevii își exersează spiritul de observație și de analiză și își explorează creativitatea.

Portofoliu

Portofoliul reprezintă un martor al dezvoltării elevului pe parcursul anului școlar, conținând toate produsele artistice în vederea evaluării.

Cuprins

	Nr. pag.	Lecții
	8	Recapitulare inițială
UNITATEA I Exprimarea artistică. Limbajul plastic	10	Portofoliul de documentare
	12	L1: Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului. Perspectiva liniară
	16	L2: Studii după natură
	18	L3: Modelarea formelor și a texturilor prin valoare
	20	L4: Natura statică
	22	L5: Peisajul
	26	L6: Efectul spațial al culorilor
	28	Aprofundare – Intervenții artistice în mediul ambiental interior și exterior*
	30	Recapitulare
	31	Evaluare
UNITATEA II Tehnici specifice artelor plastice	32	Dezbateri – Street art – artă sau non-artă
	34	L1: Mijloace de exprimare grafice. Valoarea în creion
	36	L2: Mijloace de exprimare grafice. Valoarea în cărbune
	38	L3: Mijloace de exprimare în pictură și în sculptură
	40	Recapitulare
	41	Evaluare
UNITATEA III Compoziția plastică	42	Investigație – Conceptul de mișcare în artă
	44	L1: Principii compoziționale. Compoziția plastică cu mai multe centre de interes
	46	L2: Compoziția statică
	48	L3: Compoziția dinamică
	50	L4: Compoziția decorativă și principiile decorative
	54	Recapitulare
	55	Evaluare
UNITATEA IV Evoluția artei românești	56	Studiu de caz – Promovarea artei și a meșteșugurilor tradiționale românești
	58	L1: Preistorie. Antichitate. Evul Mediu
	60	L2: Renaștere. Baroc. Romantism. Realism
	62	L3: Modernismul românesc în pictură
	64	L4: Modernismul românesc în sculptură și în arhitectură
	66	L5: Postmodernismul și arta contemporană românească
	68	Recapitulare
	69	Evaluare
UNITATEA V Proiecte și evenimente. Portofoliul de documentare	70	Joc de rol – Interviu despre patrimoniul cultural
	72	L1: Documentarea
	74	L2: Realizarea și organizarea materialelor
	76	L3: Prezentarea portofoliilor
	78	Evaluare finală

Competențe specifice asociate

2.1; 2.2;
3.1.

2.1; 2.2.

1.1; 1.2;
2.1; 2.2;
3.1.

1.2; 1.3;
2.1; 2.2.

1.1; 1.2; 1.3;
3.2.

Competențe generale

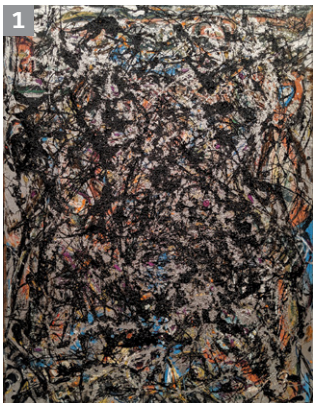
1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic-vizuale în scopul formării culturii artistice de bază
2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative
3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

Competențe specifice

- 1.1. Interpretarea de mesaje și semnificații transmise prin limbaj artistic în cazul artelor decorative
- 1.2. Analizarea valențelor expresive ale limbajului plastic în compoziții diverse
- 1.3. Recunoașterea unor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, pe teritoriul României
- 2.1. Utilizarea limbajului plastic, a tehnicilor și instrumentelor variate în cadrul studiului după natură și/sau compoziției
- 2.2. Valorificarea valențelor expresive ale limbajului plastic în studiul după natură și/sau compoziției
- 3.1. Explorarea unor modalități noi de exprimare a ideilor, sentimentelor și mesajelor prin compoziții plastice
- 3.2. Conceperea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente la nivel local sau la nivel de comunitate

Recapitulare inițială

Jackson Pollock, *Transformarea mării* (1947)

Vas grecesc antic – Muzeul Metropolitan, New York (SUA)

Alphonse Mucha, *Afiș pentru piesa „Dama cu camelii”* (1896)

Leonardo da Vinci, *Sfântul Ioan Botezătorul* (1513-1516)

Parcurge pasajele recapitulative de mai jos, pentru a-ți aminti cunoștințele învățate în clasa a VI-a la Educație plastică, apoi rezolvă exercițiile.

1. Elementele de limbaj plastic sunt folosite în toate domeniile artei vizuale, acestea constituind baza comunicării artistice. **Expresivitatea elementelor plastice** este variată și diferă în funcție de formă, valoare, culoare, materiale/instrumente folosite și de intenția și gestul artistului. De obicei, acestea sunt realizate pe **spațiul plastic**, suprafața materială a lucrării, care conține totalitatea elementelor compoziției.

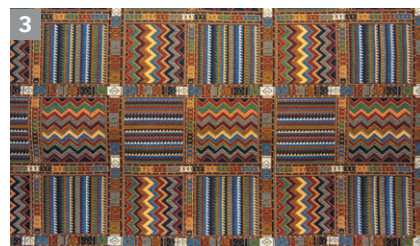
- Ce exprimare artistică folosește Jackson Pollock în lucrarea sa (fig. 1)?
 - a. întinderea uniformă a culorii pe o suprafață precis delimitată;
 - b. stropirea și turnarea culorii pe suprafața lucrării;
 - c. întinderea culorii pe suprafața de lucru, cu ajutorul unui cuțit de paletă.

2. Picturile rupestre sunt cele mai vechi semne de manifestare artistică, datând încă din **preistorie**. Odată cu utilizarea primelor unelte, omul simte nevoia de a sculpta statuete, de a confecționa bijuterii și de a decora obiecte de uz casnic.

Principiile artei decorative pot fi observate pe ceramica realizată în perioada arhaică a **Greciei antice**, care este decorată, în general, cu motive geometrice și figuri stilizate. Repetiția, alternanța și simetria sunt frecvent folosite.

- Completează textul de mai jos, astfel încât enunțurile să fie corecte.
Vasul din imagine (fig. 2) este unul grecesc, de o culoare deschisă, decorat cu ... și siluete stilizate negre.
Prin simetrie și prin ... sunt reprezentate motivele decorative.

3. Într-o lucrare de artă, **ritmul** este obținut prin organizarea elementelor plastice într-un mod repetitiv și ordonat. Acesta se poate regăsi în **compoziția plastică** (ritm liniar, de formă, de culoare sau de textură) sau în **compoziția decorativă** (ritm repetitiv, alternant, progresiv). Motivul decorativ este specific compoziției decorative și se obține prin **stilizare**.

Covor persan

- Ce tip de ritm este folosit în imaginea alăturată (fig. 3)?
 - a. repetitiv;
 - b. alternant;
 - c. progresiv.

4. **Tratarea decorativă** presupune simplificarea formelor și aplicarea uniformă a culorilor pe o suprafață precis delimitată, în **tentă plată**. Acest mod de reprezentare a fost folosit în special în curentele **Art Nouveau**, **Art Déco** și **pop-art**.

Prin realizarea afișelor pentru promovarea evenimentelor sau a ambalajelor pentru produsele de consum, designul se impune ca ramură artistică de sine stătătoare.

- În care dintre următoarele curente se încadrează afișul lui Alphonse Mucha (fig. 4)?
 - a. Art Nouveau;
 - b. Art Déco;
 - c. pop-art.

5. Pentru realizarea afișelor se folosesc, în special, **tehnicile de grafică și de imprimare**.

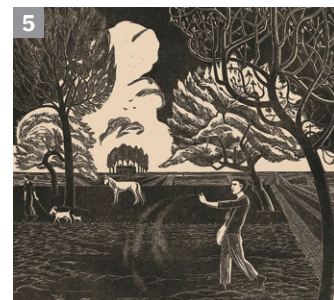
Contrastul valoric (contrastul închis-deschis) desemnează alăturarea tonurilor de intensități opuse și este frecvent utilizat în grafica publicitară (fig. 5).

- Realizează o scară valorică cu cinci trepte valorice, folosind o tehnică de grafică (creion, cărbune etc.).

6. Pentru **redarea tridimensionalității și a impresiei de volum** sunt necesare **tregeri valorice treptate**, de la tonurile deschise de lumină la tonurile închise de umbră.

Tehnica modelării în pictură a fost perfecționată de către Leonardo da Vinci, prin realizarea unor treceri extrem de fine între tonuri și nuanțe – tehnica **sfumato**.

- Cum se numește trecerea valorică folosită la redarea volumului în pictura lui Leonardo da Vinci (fig. 6)?
 - a. modelare;
 - b. modulare;
 - c. modelaj.

Bernard Essers, *Semănătorul* (1927-1928)

7. Redarea fidelă a realității s-a perfecționat în perioada **Renașterii**. Pe lângă celelalte **tehnicile de pictură**, se inventează tehnica picturii în ulei, care permite o uscare mai lentă a picturii și revenirea în etape succesive pe aceeași suprafață, pentru detalierea și aprofundarea lucrării. **Schița și crochiurile** sunt mijloace artistice folosite în documentarea și pregătirea unei compoziții. În această perioadă, **peisajul și natura statică** devin genuri de sine stătătoare.

- Privește reproducerea lucrării lui Rembrandt (fig. 7), apoi menționează, pentru fiecare afirmație de mai jos, dacă este adevărată sau falsă.
 - a. Lucrarea este realizată în tehnica picturii în ulei.
 - b. Schița redă silueta unei femei.
 - c. Lucrarea nu este un peisaj.
 - d. Imaginea este o natură statică, deoarece personajul este reprezentat într-o postură statică.
 - e. Schița nu reprezintă o compoziție decorativă.

Rembrandt van Rijn, *Femeie zăcând în pat* (cca 1635-1640)

8. **Contrastul clar-obscur** este consacrat în perioada Renașterii și devine mijlocul de expresie specific artei **barocului**.

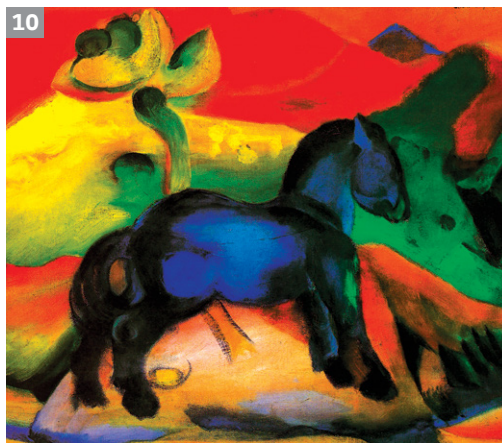
- Completează textul cu termenii potriviți.
Contrastul ... este redat în lucrarea lui Caravaggio (fig. 8) prin claritate în zonele de ... și ... în zonele de umbră.

9. În secolul al XX-lea, preocuparea artiștilor este direcționată către **studierea și experimentarea efectelor culorilor**. Curente precum **impresionismul, pointillismul, expresionismul** sau **fovismul** vor contribui, prin abordarea unor viziuni revoluționare, la istoria picturii.

- În ce curent se încadrează pictura lui Kirchner (fig. 9)?
 - a. impresionism;
 - b. expresionism;
 - c. pointillism.

10. Artistul și teoreticianul Johannes Itten studiază atent culorile și stabilește șapte **contraste cromatice**.

- Pictura *Micuțul cal albastru* (fig. 10) pune în valoare contrastul cald-rece. Realizează o schiță rapidă în desen după lucrarea lui Franz Marc. Colorează schița folosind un alt contrast cromatic.

Franz Marc, *Micuțul cal albastru*

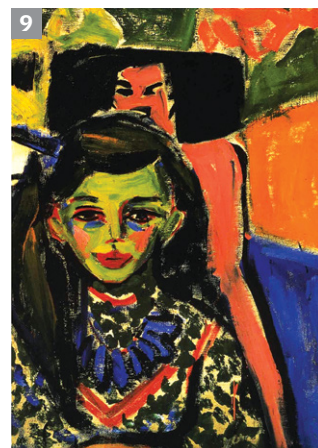
11. Redarea **armoniei** și echilibrului prin culoare se obține prin folosirea **acordurilor** și a **gamei cromatice**.

Una dintre metodele simple de a reda unitatea unei picturi este folosirea unei **dominante cromatice**.

- Ce metodă de armonizare a culorilor a aplicat Vincent Van Gogh în lucrarea alăturată (fig. 11)?
 - a. realizarea dominantei de culori deschise;
 - b. folosirea gamei minore;
 - c. realizarea dominantei reci.

Caravaggio, *Sfântul Matei și îngerul* (1602)

Ernst Ludwig Kirchner, *Frânzi în fața unui scaun sculptat* (1910)

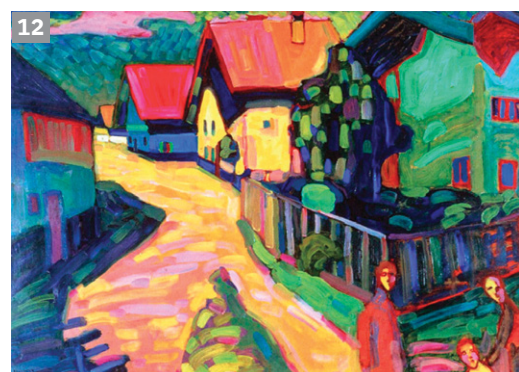

Vincent Van Gogh, *Bulevardul Clichy* (1887)

12. În funcție de mesajul pe care doresc să îl transmită, artiștii aleg și organizează elementele de limbaj vizual în spațiul plastic, folosind **principiile compoziționale**.

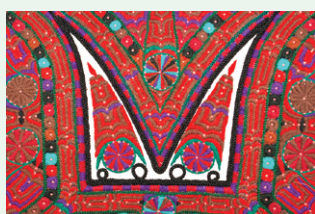
După modul în care elementele sunt ordonate într-o lucrare, distingem mai multe **tipuri de compoziții**: închisă, deschisă, statică, dinamică, figurativă, abstractă.

- În ce tip de compoziție se încadrează imaginea alăturată (fig. 12)?
 - a. statică;
 - b. deschisă;
 - c. abstractă.

W. Kandinsky, *Strada Murnau cu femei* (1908)

Portofoliul de documentare

La finalul anului școlar, în cadrul proiectului de documentare *Tezauru umane vii*, vei prezenta, împreună cu colegii de clasă, personalități din comunitatea locală care contribuie la păstrarea tradițiilor, obiceiurilor, meșteșugurilor și a artei populare.

Scopul acestui proiect este descoperirea și evidențierea oamenilor înzestrați care își dedică timpul și efortul pentru a menține vii valorile tradiționale.

Acest proiect este o ocazie minunată pentru tine de a explora și de a contribui la păstrarea moștenirii culturale.

Descoperă, pe parcursul anului școlar, persoane remarcabile, care sunt demne de a fi prezentate în cadrul acestui proiect.

Urmărește sau participă la evenimente în care sunt prezentate tradiții relevante din punct de vedere cultural, pentru a avea o perspectivă mai amplă asupra a ceea ce înseamnă să păstrezi vie moștenirea culturală.

În cadrul proiectului, este nevoie de o implicare activă și creativă pentru a construi un **portofoliu personal de documentare**. Acesta va fi un jurnal de călătorie care va cuprinde descoperirile, observațiile și creațiile tale artistice.

Etape de alcătuire a portofoliului personal de documentare

1. Reflectează asupra detaliilor legate de tradiții și obiceiuri care te atrag cel mai mult. Acestea vor constitui baza cercetărilor tale.
2. Identifică persoane din comunitate care sunt pasionate de tradiții și află poveștile și experiențele lor.
3. Folosește aparatul foto sau telefonul pentru a fotografia evenimente, obiecte tradiționale sau persoane care păstrează și practică tradițiile.
4. Realizează picturi, desene sau colaje care să ilustreze tradițiile și personalitățile din comunitate.
5. Păstrează un jurnal de călătorie în care să îți notezi observațiile și impresiile personale, pe măsură ce explorezi comunitatea.

Prin culegerea materialelor pentru portofoliul de documentare, vei obține o înțelegere mai profundă a modului în care tradițiile și obiceiurile influențează trăinicia comunității.

Odată cu finalizarea proiectului, vei avea un portofoliu de care să fii mândră/mândru și pe care să îl păstrezi ca pe o amintire deosebită a acestui an.

Fișă de autoevaluare

Criterii	Da	Parțial	Nu
Am cercetat domeniul patrimoniului cultural.			
Am identificat persoane pasionate de tradițiile populare.			
Am colaborat cu ceilalți colegi din echipă.			
Am realizat desene, colaje, picturi și fotografii relevante pentru portofoliul de documentare.			
Am formulat observații și impresii personale pe tot parcursul proiectului.			
Am personalizat, într-un mod original/creativ, portofoliul de documentare.			

Fișă de observare a activității și a comportamentului elevilor

Criterii	😊	😐	😞
Implicarea în cercetarea domeniului cultural artistic			
Participarea la identificarea personalităților culturale			
Comunicarea și cooperarea în echipă			
Realizarea materialelor artistice pentru portofoliu			
Formularea de observații și impresii personale			
Finalizarea portofoliului de documentare			

În concluzie, portofoliul de documentare reprezintă prilejul de a cerceta și de a contribui la păstrarea moștenirii culturale a comunității tale.

Un portofoliu complet și diversificat, care cuprinde fotografii, colaje, picturi, desene, schițe și note de cercetare, îți va permite o înțelegere aprofundată a rolului pe care acestea îl au în păstrarea și promovarea valorilor culturale.

Implicarea ta în acest demers de documentare nu este doar o simplă înregistrare a trecutului, ci devine o reflecție a experiențelor personale și a contribuției tale la perpetuarea valorilor autentice care te definesc.

U1

Exprimarea artistică. Limbajul plastic

Portofoliu	10	Portofoliul de documentare
Lecția 1	12-15	Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului. Perspectiva liniară
Lecția 2	16-17	Studii după natură
Lecția 3	18-19	Modelarea formelor și a texturilor prin valoare
Lecția 4	20-21	Natura statică
Lecția 5	22-25	Peisajul
Lecția 6	26-27	Efectul spațial al culorilor
Aprofundare	28-29	Intervenții artistice în mediul ambiant interior și exterior*
Recapitulare	30	
Evaluare	31	

Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului.

Perspectiva liniară

Recapitulare

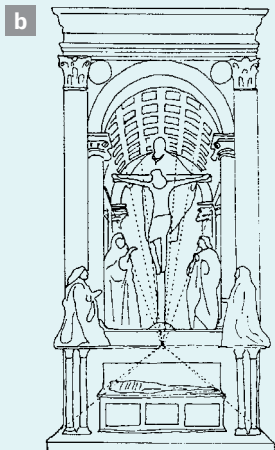

Elementele de limbaj plastic (punctul, linia, culoarea, forma etc.) au expresie proprie. Expresivitatea lor variază în funcție de relația care se creează între ele. Într-o lucrare de artă, efectul spațial de distanță se poate obține prin diferența de mărime a elementelor, prin variația intensității lor valorice sau cromatice și prin suprapunerea lor.

Urmărește, în manualul digital, cum poți modifica elementele plastice, în funcție de planurile de adâncime, pentru a reda efectul spațial.

Masaccio, Sfânta Treime

Schiță după lucrarea lui Masaccio, evidențiind perspectiva liniară

Conexiune

Privește imaginile date. Ce au acestea în comun?

Observă și remarcă direcția liniilor în cadrul pereților de sticlă și în cadrul pădurii. Ce se întâmplă dacă le prelungești – imaginar, în sus și în jos?

De ce crezi că se văd lucrurile în felul acesta? Cum s-ar vedea ele dacă ai fi într-un elicopter, deasupra lor?

Micșorarea formelor liniare și a distanței dintre acestea este vizibilă atât la formele naturale, cât și la cele artificiale. Formele din prim-plan apar mai mari, iar cele din planul îndepărtat apar mai mici.

Descoperă

Omul percepe spațiul și modificările suferite de obiecte pe măsură ce distanța și poziția față de ele se schimbă. Asta înseamnă că vederea naturală a obiectelor în spațiu depinde de punctul din care sunt observate.

Artiștii au remarcat acest fenomen și au căutat mijloace prin care să redea în lucrările lor impresia de adâncime a spațiului.

Primii care au descoperit o modalitate practică de a reprezenta spațiul tridimensional au fost artiștii din perioada Renașterii italiene. Procedeele, numite **perspectivă**, a fost detaliat de arhitectul Filippo Brunelleschi și aplicat în pictură de Masaccio. Iluzia de profunzime se poate observa în fresca „Sfânta Treime” (fig. a și b).

Pe măsură ce arta imitării naturii a evoluat, s-au perfecționat și regulile perspectivei. În perioada barocă, iluzia spațiului a atins apogeul prin tehnica **trompe-l'œil**.

► Observă, în imaginea din dreapta, **continuitatea** perfectă dintre spațiul arhitectural (construit) și spațiul perspectival (pictat).

În arta modernă, reprezentarea spațiului nu mai este o prioritate și artiștii optează uneori pentru o abordare neconvențională, care nu ține cont de reguli.

Perspectiva, ca disciplină consacrată, este astăzi aplicată în arhitectură, design și scenografie pentru proiectarea tridimensională a clădirilor, a obiectelor și a diverselor spații de manifestare artistică.

Perspectiva este o metodă de transpunere în plan, pe o suprafață bidimensională, a realității tridimensionale.

Realizarea perspectivei se poate face prin desen (perspectiva liniară și perspectiva valorică) și prin culoare (perspectiva cromatică).

Bolta Bisericii din Wies (Bavaria, Germania)

Tipuri de perspectivă liniară

Perspectiva liniară este o convenție grafică prin care se creează iluzia profunzimii spațiului.

Ca regulă generală, în redarea perspectivei liniare se pleacă de la o linie de orizont pe care se situează un punct de fugă în care converg două sau mai multe linii de fugă.

- ▶ Descoperă, în imaginea alăturată, direcțiile șinelor de tren, a cablurilor de înaltă tensiune și observă descreșterea treptată a copacilor.
 - Unde crezi că este punctul de fugă?
 - Dar linia de orizont?

Linia de orizont este proprie fiecărui observator. Odată cu schimbarea poziției observatorului, se schimbă și unghiul de vedere asupra obiectului privit.

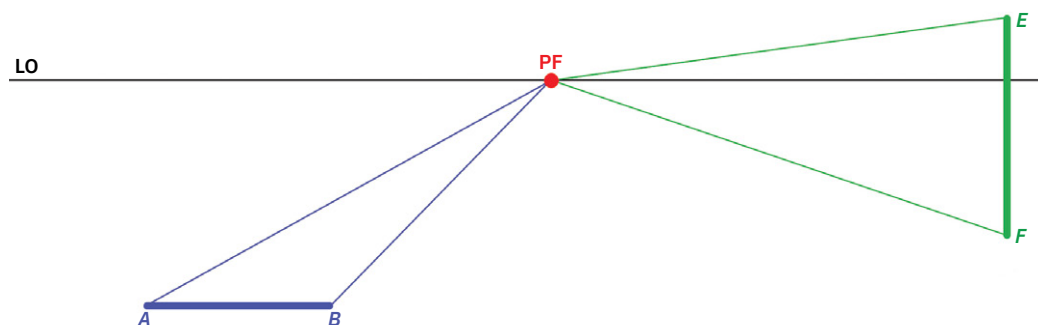
- ▶ Observă banca în care stai, privind-o din mai multe unghiuri și din mai multe poziții (sus-jos). Același exercițiu îl va face și colega/colegul de bancă. Constatați care este nivelul ochilor fiecăruia dintre voi față de obiectul privit. Unde se află linia voastră de orizont?

Perspectiva cu un punct de fugă

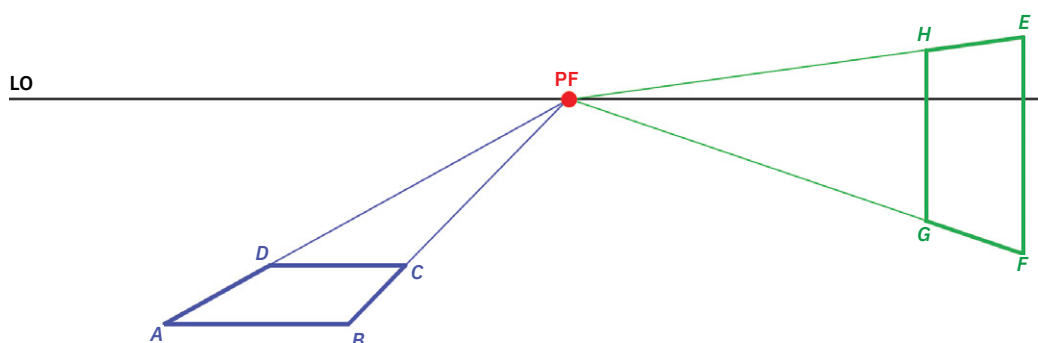
Redarea în perspectivă a liniei

Trasează o linie orizontală pe foaia de hârtie pentru **linia de orizont (LO)**. Fixează central un **punct de fugă (PF)** pe linia de orizont. Trasează în spațiul perspectival un segment de dreaptă orizontal (AB). Din ambele puncte (A și B) trasează linii spre punctul de fugă (PF). Acestea sunt **liniile de fugă**. Adaugă în spațiul perspectival un segment de dreaptă vertical (EF). Trasează liniile de fugă din punctele E și F .

Redarea în perspectivă a suprafeței

În același spațiu perspectival, pornind de la segmentul de dreaptă AB , trasează o paralelă la acesta, cuprinsă între limitele liniilor de fugă. Notează punctele obținute: C , D . Vei obține, astfel, suprafața geometrică a unui dreptunghi reprezentat în perspectivă pe planul orizontal: $ABCD$. Apoi, trasează o linie paralelă cu segmentul de dreaptă EF , pentru a obține suprafața dreptunghiului $EFGH$, în poziție verticală.

Știi că?

Masaccio a avut o contribuție remarcabilă la dezvoltarea perspectivei. Potrivit istoriografiei de artă, pictura „Sfânta Treime” a fost prima lucrare în care au fost folosite principiile perspectivei.

Dicționar de artă

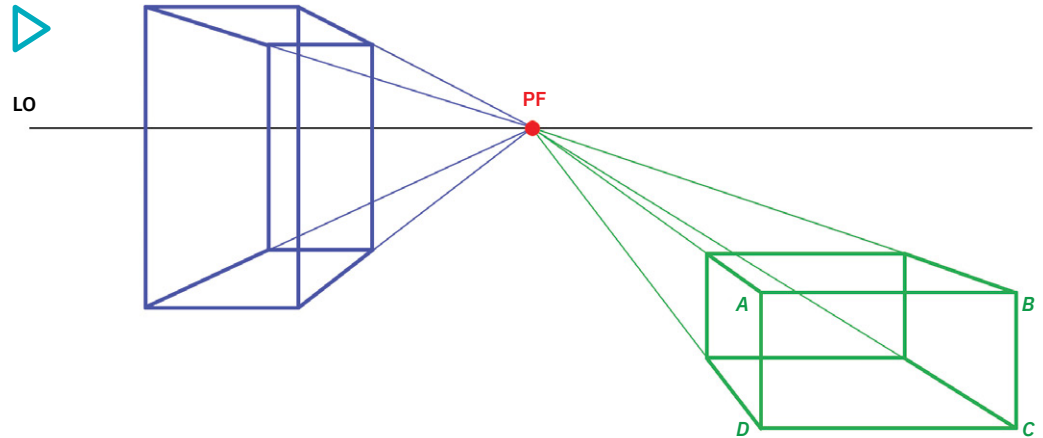
perspectivă – ansamblu de reguli și de procedee menite să transpună obiectele tridimensionale și raporturile dintre ele pe suprafața plană a unui tablou-pictură sau desen

trompe-l'œil – manieră de a picta, în care obiectele sunt reprezentate atât de minuțios, încât creează iluzia realității lor imediate. Numele procedeeului vine din limba franceză, traducerea acestuia fiind „înșală ochiul”

frescă – tehnică a picturii murale, care constă în aplicarea culorilor pe o tencuială de var. Termenul provine din limba italiană (*affresco*) și înseamnă „pictură pe suport umed”

Redarea în perspectivă a volumului

În spațiul perspectival, în care avem o linie de orizont (LO) și un punct de fugă (PF), desenează pe planul orizontal un dreptunghi, văzut frontal: $ABCD$. Din fiecare colț al dreptunghiului trasează linii de fugă, astfel încât ele să se întâlnească în punctul de fugă (PF). Apoi, între limitele liniilor de fugă, trasează paralele la toate laturile dreptunghiului. Vei obține un paralelipiped redat în perspectivă. În același spațiu perspectival, repetă procesul și pentru un alt dreptunghi văzut frontal, în poziție verticală.

Orașul ideal, pictură atribuită lui Piero della Francesca (cca 1480-1490), Urbino, Italia

Canaletto, Dogele și Marele Consiliu în Sala del Maggior Consiglio (1763)

Perspectiva cu două puncte de fugă

În cazul perspectivei cu două puncte de fugă, volumele sunt așezate oblic în cadrul spațiului perspectival, adică redată în unghi la întâlnirea planurilor. Cu ajutorul liniilor de fugă, aceste planuri sunt direcționate către linia de orizont.

Pentru redarea unui volum în perspectivă, mai întâi, se stabilesc două puncte de fugă (PF1, PF2) pe linia de orizont (LO). Apoi, se trasează în spațiul perspectival o linie verticală (AB). Extremitățile segmentului de dreaptă (AB) se unesc liniar cu fiecare punct de fugă în parte (PF1, PF2), după care, în stânga și în dreapta verticalei AB , se trasează alte două linii verticale (CD , EF). Extremitățile acestora se vor uni, la rândul lor, cu punctele de fugă (PF1, PF2). Prin unirea punctelor rezultate din intersecția liniilor de fugă (G , H), se obține, în final, cea de-a patra verticală, ce va închide reprezentarea unui volum în spațiu.

Vincent Van Gogh, Casa galbenă (1888)

Vincent Van Gogh, Cafeneaua de noapte (1888)

